

AZ ASSZONY NEVE.

Írta: BESNYŐ BÉLA DR.

Kis István nőül veszi Nagy Juliskát. Mint modern házastársakhoz illik, házassági szerződést kötnek. Ebben közjegyzői okirathatállyal megállapítanak mindent, ami köztük rendezésre szorul. Tisztába hozzák a vagyoni kérdéseket, kié a bútor, kié a kelengye, a nászajándékok közül melyik a férjé, melyik az asszonyé, a férj mennyi hitbért köteles adni, mennyit kap hozományképen, a szerződő vagyon közszerzemény lesz-e vagy külön vagyon, mi az, amit az asszony szabad vagyónként hozott a házasságba stb. stb. Esetleg még arról is megegyeznek, hogy a születendő gyermekek atyjuk vagy anyjuk vallását fogják-e követni.

Kis István és Nagy Juliska igen gondos mátkapár. Nem olyanok, akik csak formáságnak tekintik a házassági szerződést, itt még az asszony is tudja, mit írt alá, és milyen következményekkel jár ez rá nézve. És jól végezvén dolgukat, azzal a nyugodt tudattal kelnek nászútra, hogy házaséletük külső

anyagi körülményei teljesen rendezve vannak, e tekintetben nem merülhet fel közöttük semmi kétely, semmi olyas, ami fölött vita lehetne, ami tisztázva nem volna. És mégis, mi lett a nászút vége? Fiskálishoz kellett menni, mert nem tudták megállapítani azt a legegyszerűbb kérdést, hogy az asszonynak voltaképpen mi a neve? Nagy Juliska-e, vagy Kis Juliska? Vagy talán Kisné Juliska? Esetleg tán Kis Istvánné? Vagy bizony ez sem elég és így kellene, hogy Kis Istvánné szül Nagy Juliska? Vagy éppen megfordítva, Nagy Juliska férj. Kis Istvánné?

Bölcs és jogtudó volt a fiskális, de erre a kérdésre nem tudott kádenciát a corpus iurisból.

A nő, úgymond a magyar jog, férje nevét nyeri, mivel a férj a családfő. Más szóval, a nő megszűnik önálló lény lenni, felesleges tehát, hogy külön neve legyen, mert hiszen természet-tudományi igazság, hogy minden egyednek külön neve van, aminek tehát külön neve nincs, nem külön egyed, nem külön valaki vagy valami. Leánykorában a nő még egyenrangú a férfival: atyja családnevét és a maga külön keresztnévét viseli. A hímnemű ember élete végéig megtartja ezt a nevet. A nő is, ha leány marad. A nagykorú férfi megváltoztathatja (megmagyarosíthatja) a vezetéknevét, a nagykorú leány is. A férfi, ha megnősül, marad ami volt, a nő, ha férjhez megy, bár ezáltal nagykorúvá válik, voltaképp senkivé lesz, mert még neve sincs.

Azt mondja a magyar jog: férje nevét nyeri. De hogyan, miképpen? Kis Istvánné lesz? Vagy Kis Juliska? Az első nem név, csak családi állapotának megjelölése, a másik pedig azonosítja őt gyermekeivel, akik szintén atyjuk nevét és a saját keresztnévüket viselik. A magyar jog intézkedése nyersen visszavezet a római köztársaság legprimitívebb korába, amikor a feleség csak gyermekszámba ment: (mulier filiae loco est), amikor az asszony (értsd: feleség) nem sui iuris, önjogú lény, hanem olyan, mint a rabszolga, vagyona nincs, amit szerez, férjének, a páter familiasnak, a család atyjának szerzi.

Ez akkor megjárta. De nem járja ma, mikor a magyar jog kifejezetten elismeri, sőt egész családjogi rendszerét arra alapítja, hogy az asszony vagyona nem a férjé, az asszony önállóan kereshet és amit szerez, az teljesen az övé, a nő és a férj vagyona két külön vagyontömb és megeshetik, hogy az asszony aktív, amikor férje passzív. Ma tehát az asszony többé gyermekével nem azonosítható állás és jogkör tekintetében.

És mégis. A név dolgában az asszony, a feleség ott áll, ahol kiskorú gyermeke, kiskorú lánya. De már, ha lánya nagykorúvá lesz, sokkal függetlenebb, mint házasságánál fogva

is nagykorú anyja. A nagykorú lány megmagyarosíthatja, megváltoztathatja nevét, anyja nem. Az asszony csak férjével együtt, helyesebben csak a férj, változtathatja meg nevét.

Eredményünk tehát az volna, hogy bármily elavult, bármily lealázó, az asszony férje vezetéknevét viseli, jeléül annak, hogy csak családtag, nem pedig családfő.

Mikor pedig ennyire eljutott a bölcs és törvénytudó fiskális, kénytelen volt beismerni, hogy bár mindaz, amit eddig mondott, igaz, valójában mégsem igaz.

Eszerint az asszony neve Kis Juliska volna. Csakhogy nincs az a hatóság, az a törvényes hely, amely ennek a név nélküli, vagy mondjuk zavaros nevű asszonynak a nevét így venné be a jegyzőkönyvbe. Kérni fogja feltétlenül „leánykori” nevét is.

Az asszony tehát nem veszi el teljesen leánykori, eredeti nevét. Lesz tehát Kisné szül. Nagy, vagy Nagy létezett Kis. Elvileg egyik ép oly helytelen, mint a másik. Mert nem igaz, hogy ő teljesen Kisné, ki csak születésénél fogva Nagy. A Nagy névnek nemcsak e közelebbi megjelölés a célja. Sok, nagyon sok tekintetben az asszony még mindig Nagy, nemcsak megjelölésileg, de tényleges neve is az. Teszem, ha a házasság tartama alatt született gyermekét a férj nem ismeri el magáénak, vagyis ha törvényteleníti, a poronty neve anyja után Nagy lesz. Mert tudniillik, a törvénytelen gyermek anyja nevét viseli. Eszerint pedig anyja neve még mindig Nagy, holott a fentebbiek szerint Kisné Nagynak kellene lennie, vagy még szigorúbban Kisnek, viselvé az asszony férje nevét. Ugyanilyen az eset, ha az asszony egymaga, férje nélkül fogad örökbe valakit. Az örökbefogadott az örökbefogadó nevét viseli és lesz ez esetben ismét Nagy és nem Kis, bár pedig örökbefogadója, az asszony Kis és nem Nagy. Ami annál anomálabb, hogy itt az asszony semmi törvénytenséget sem követ el, mert magyar jog szerint a férj is, az asszony is külön fogadhat örökbe. Az örökbefogadott tehát törvényes gyermek számba megy és mégis nem a feleség-asszony, hanem a leány-asszony nevét viseli.

Íme, az asszony neve nem egészen Kis, de viszont nem is Nagy, nem Kisné Nagy és még kevésbé Nagy férjezett Kis, mert hiszen a Nagy nevet magára nézve nem használhatja.

Közbevetőleg: miért kelljen mindig az asszony nevében családi állapotát kifejezni. A férfi állandóan X úr marad, akár nőtlen, akár nős, akár özvegy. Az asszony neve mellett pedig ott van vagy a kisasszony (ami mellesleg sértő és megszegyenítő a nem férjezett anyákra), vagy X-né, illetve férjezett X, vagy öz. X-né. Ez az állandó megjelölés számos

hazugságra kényszeríti az asszonyt, gyakran tapintatlan, sokszor bántó.

A bölcsek és jogtudók fiskális ilyen módon tehát sehogy sem tud eredményre jutni. De még jobban belezavarodik, ha arra gondol, hogy mi lesz, ha az asszony férjétől elválik vagy a férj meghal.

Vegyük előbb az özvegyesség esetét. Az asszony a jog szerint folytatja férje nevét, már nem mint családtag, hanem most már mint családfő. Lesz tehát özv. Kis Juliska? Így azonban senki nem nevezi. Vagy pl. özv. Kisné Nagy Juliska. Valószínű, mert hiszen most már nem Kisné, már nem felesége Kisnek, még kevésbé tehát özv. Nagy férjezett Kis. Hazugság az is, hogy özv. Nagy Juliska, mert mint asszony nem volt Nagy Juliska, mint ilyen tehát meg sem özvegyülhetett és különben is férje nevét köteles viselni. Mégis, ha gyermeke születik, a kritikus 10 hónapon túl, dacára annak, hogy most már mint családfő viseli a házassági vezetéknevét, a gyermek mégis leánykori nevén marad.

Hát még az elvált asszony! Ha férje vétességéből, férje hibájából bomlott fel a házasság, tovább viselheti férje nevét, és lesz Kis Juliska, ami mint asszony, fentebb láttuk, sohasem volt. A többiről persze szó sem lehet, hogy pl. Kisné, vagy férjezett Kis-nek nevezze magát. Ez komikus és hazug volna. Ellenben segíthet magán, és jó ízlését követve, elhagyhatja hűtlen, rossznak kimondott férje nevét és felveheti ismét leánykori nevét. Itt tehát ez jutalom, jog.

Ha pedig az asszony hibájából bontott fel a házasság, akkor eltiltható attól, hogy férje nevét viselje, köteles Nagy Juliska lenni, Ime, tehát büntetés az, hogy igazi nevét viselje, A hű asszony válás után viseli a pellengért, hogy elvált asszony, férje nevét használván, ellenben a hűtlen elvált asszony eltitkolhatja szegyenét, leánynevét, igazi nevét vévén fel.

Mert bárhogy csűrjük, csavarjuk, elvileg ez az igazi neve. Hiszen, ha az özvegy vagy elvált asszony újból férjhez megy, első férje neve teljesen elenyészik, ellenben tovább is marad a leánykori név, jelölés annak, hogy tehát a férji név csak megjelölés, az igazi, az egyéniséget, a külön egyediséget kifejező név a leánykori.

A fiskális úr tehát nem is tudja nekünk megmondani, hogy mi voltaképpen az asszony neve.

Még nehezebb kérdés, hogy mi legyen a neve. Tartsa-e meg végig születési nevét és maradjon élte végéig egyszerűen Nagy Juliska? Nem ajánlatos. Amíg a házasság intézménye fennáll, kívánatos, hogy az egy családon belül állók egy nevet viseljenek. Ellenkező esetben a gyermek neve válik kétségessé. A gyermek

atyja nevét hordozza-e, vagy anyját? Még inkább az anyját, mert hiszen mater semper certa est és így megszűnnék a megszegyenyítő külső megkülönböztetése az úgynevezett törvényes és törvénytelen gyermekeknek. Vagy talán a fiú apja, a leány anyja nevét? Ezzel azonban megszűnnék az együvé tartozandóság külső jele, amelyet pedig senki, még a házasság intézményéért kevésbé lelkesedők sem kívánnak elpusztítani.

Vagy vitessék teljesen és konzekvensen keresztül a mai elv, hogy a nő férje nevét viseli és legyen az asszony minden tekintetben egyszerűen Kis Juliska? Megszegyenyítő, lealázó megoldás volna ez az asszonyra, hangosan kiáltó tagadása a férj és feleség, az atya és anya egyenrangú voltának, a nő egyéniségének.

Még talán legjobb az a Svájc egyes vidékein dívó szokás, hogy az asszony a leány neve mellé felveszi férje nevét is, tehát Kis-Nagy Juliska lesz, viszont a férj is felveszi feleségé nevét és mint házas ember Kis-Nagy István nevet viseli. A gyermekek vezetékneve is ez a kettős név, az egész család vezetékneve Kis-Nagy lesz. Ezt tartja meg a fiúgyermek is, a leánygyermek is, egészen addig, míg házasságot nem kötnek. Ekkor a második név elesik és a fiúnál helyébe jön a feleség neve, a leánynál pedig a megmaradt név elé jön a férj neve.

Végelemzésben ugyan itt is megvan az az igazságtalanság, hogy éppen az anya, az asszony neve vész el, de mindenesetre méltányosabb, okosabb, értelmesebb és következetesebb eljárás, mint a mienk, ahol sem az asszony, sem a férj, sem senki más nem tudja, hogy hogy is hívják voltaképpen az asszonyt.

Kis Istvánt és Nagy Juliskát pedig nászútjuk után vigasztalja meg az a tudat, hogy a név nem az egyedüli kétséges és nevetséges pont, amely a mai társadalomban az asszonynak kell, hogy fájjon. Külső kifejezése csak annak a kétséges és nevetséges pozíciónak, amelyet a nő, az asszony ma elfoglal.